

Олена Миколаївна ПАРУБЕЦЬ

д.е.н., професор, Національний університет "Чернігівська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5357-7581>

e-mail: olena.parubets@gmail.com

Ірина Володимирівна САДЧИКОВА

к.е.н., доцент, Національний університет "Чернігівська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5144-1306>

e-mail: aspirant_chstu@ukr.net

Ольга Миколаївна КАЛЬЧЕНКО

к.е.н., доцент, Національний університет "Чернігівська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7120-9843>

e-mail: onkalchenko2014@gmail.com

Олена Олександрівна ТАРАСЕНКО

к.е.н., доцент, Національний університет "Чернігівська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0701-933X>

e-mail: prokopenkolena22@gmail.com

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСТУПНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ДО РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ КРАЇН ЄС

У статті досліджено питання розвитку фінансової інклюзії у країнах ЄС та можливості застосування передового європейського досвіду в Україні, враховуючи напрями її європейської інтеграції. Досліджено сутність фінансової інклюзії, визначено її основні складові елементи. На основі проведеного аналізу індексів фінансової грамотності та фінансової інклюзії, зроблені висновки стосовно проблем і перспектив розвитку фінансової інклюзії в країнах ЄС та Україні

Ключові слова: фінансова інклюзія, фінансова грамотність, фінансові послуги, доступність, європейський досвід, фінансові технології, цифровізація

ВСТУП

На сайті Національного банку України (НБУ) зазначено, що фінансова інклюзія є драйвером економічного зростання держави та дієвим інструментом забезпечення соціальної рівності і справедливості. За визначенням НБУ фінансова інклюзія передбачає створення сприятливих умов для користування населенням різноманітними фінансовими послугами, які є доступними, законодавчо врегульованими та відповідають сучасним потребам домогосподарств. Саме підвищення рівня фінансової інклюзії завдяки розвитку фінансової інфраструктури, вдосконаленню діяльності фінансового ринку та розвитку системи захисту прав споживачів є одним зі стратегічних напрямів діяльності НБУ [1].

Враховуючи євроінтеграційні наміри України, актуальним є дослідження досвіду країн Європейського Союзу (ЄС) у напрямі забезпечення фінансової інклюзії населення, особливо молоді від якої в майбутньому буде залежати соціально-економічний розвиток зазначених країн.

Головними компонентами, які формують сприятливе середовище для розвитку фінансового сектору та підвищення рівня фінансової інклюзії в зазначених країнах виступають досконалість законодавчої, наглядової та регуляторної бази функціонування фінансової системи та фінансового ринку ЄС, високий рівень довіри населення до фінансово-кредитних установ. Зі свого боку, довіра визначається великою кількістю факторів, основними серед яких є рівень: фінансової грамотності населення; інфляції та зайнятості; захисту прав споживачів фінансових послуг; фінансового стану і стійкості фінансово-кредитних установ тощо.

Курс європейської економіки на цифровізацію та діджиталізацію виводить на перший план питання доступності фінансових послуг для їх безпосередніх споживачів, що стає можливим завдяки використанню інноваційних фінансових технологій у фінансовому секторі країн ЄС. Наслідки світових фінансово-економічних криз, а в останні роки негативний вплив на фінансову систему ЄС коронакризи, зумовленої поширенням COVID-19, призвели до неможливості практичної реалізації великої частини наукових напрацювань, спрямованих на забезпечення соціального та економічного зростання, а також продемонстрували структурні слабкості національних економік до сучасних викликів та змін у зовнішньому середовищі та водночас активізували дії спрямовані на вирішення проблем відновлення та модернізації економічного потенціалу країн ЄС на інноваційних засадах шляхом поширення цифрових технологій у різні сфери життя [2].

На сьогодні одним із пріоритетних напрямів розвитку макроекономічної політики країн ЄС є впровадження фінансової інклюзії, що включає доступність, своєчасність та повноцінний доступ до широкого діапазону фінансових послуг, розповсюдження їхнього використання серед домогосподарств шляхом впровадження інноваційних технологій та підходів, включаючи фінансову грамотність та освіту. Фінансова інклюзія стоїть в один ряд із фінансовою стабільністю і створює можливості для інклюзивного економічного зростання та підвищення загального добробуту населення країн ЄС [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій

В останні роки спостерігається зростання кількості

досліджень вітчизняних і закордонних вчених у сфері фінансової грамотності та доступності фінансових послуг, що свідчить про зростання актуальності зазначеної тематики для подальшого розвитку фінансового, соціального секторів та економіки держав і їх фінансових систем загалом.

Питання визначення сутності та підвищення рівня фінансової інклюзії в контексті впливу її на рівень життя населення та економічного зростання країн у своїх працях досліджували такі закордонні та вітчизняні вчені, як: А. Барахас [4], Т. Бек [4], М. Белхадж [4], О.Є. Верней [7], А. Демиргюч-Кунт [5, 6], Л.А. Дудинець [7], Н.В. Захарченко [3], Л. Клаппер [6], С. Насер [4], П. Хонован [6], Ю.І. Шаповал [8] та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми

Незважаючи на значну кількість наукових праць з розвитку фінансової інклюзії в умовах нестабільності внутрішнього й зовнішнього середовища потребують подальшого дослідження заходи в цьому напрямі країн ЄС та можливості врахування їх досвіду в національній практиці.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Під час проведення наведеного дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, а саме діалектичний – у процесі розгляду проблем становлення та перспектив розвитку фінансової інклюзії; аналізу, синтезу, логічного узагальнення – для встановлення взаємодії між фінансовими термінами; економіко-статистичний, аналітичний та графоаналітичний – для аналізу сучасного стану розвитку складових фінансової інклюзії.

МЕТА статті – дослідження досвіду країн ЄС у напрямі підвищення рівня фінансової інклюзії як ключового інструменту доступності до фінансових послуг населення та обґрунтування можливостей його застосування в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ

Питання розвитку фінансової інклюзії є одним із ключових пріоритетів діяльності багатьох європейських фінансових інституцій та міжнародних фінансових організацій.

З 2018 р. співорганізатором міжнародних форумів з фінансової інклюзії виступає НБУ, партнерами якого на сьогодні виступають USAID, а саме проект «Трансформація фінансового сектору» та Mastercard і Visa. На другому міжнародному форумі, який проводився в червні 2019 р., були присутні представники із 12 країн світу, зокрема з країн ЄС – Австралії, Німеччини, Польщі, Румунії, Франції. Питання, що розглядалися на форумі стосувалися розробки на основі дослідження міжнародного досвіду перспективних напрямів розвитку фінансової інклюзії для пришвидшення зростання економіки та підвищення добробуту населення. Було зазначено про необхідність забезпечення доступу громадян до фінансових продуктів і послуг завдяки застосуванню сучасних фінансових та Інтернет технологій; розвитку державно-приватного партнерства для ефективності й масштабування концепції фінансової інклюзії; підвищення рівня довіри населення до фінансової системи та фінансового ринку [9].

Досліджуючи сутність фінансової довіри та ме-

ханізму її розвитку автор наукової роботи [10] вказує на те, що основою для фінансової довіри є фінансова сфера, водночас об'єктом дослідження виступають фінансові відносини, які зі свого боку формуються завдяки виникненню довірчих взаємовідносин між різними економічними суб'єктами.

Також значну увагу на зазначеному вище форумі було приділено розгляду взаємозв'язку між фінансовою інклюзією і фінансовою грамотністю. На нашу думку, такий взаємозв'язок окрім зазначених понять включає ряд компонентів, наведених на рис. 1.

На сьогодні за даними Світового банку стратегії розвитку фінансової інклюзії мають понад 100 країн світу, зокрема й окремі країни ЄС [11]. Вперше офіційне визначення поняття «фінансова інклюзія» було надано Центром фінансової доступності (Center for Financial Inclusion) у 2009 р. Під фінансовою доступністю (інклюзією) розуміється доступ населення до якісних фінансових послуг, які надаються різними постачальниками в умовах конкуренції та надаються за доступними цінами, зручним способом на основі поваги до клієнтів. Останнім часом особливу увагу зазначений Центр приділяє питанням зростання рівня фінансової доступності клієнтів-жінок та розширенню їх цифрових і фінансових можливостей [12].

На сайті Світового банку зазначено, що фінансова доступність виступає ключовим фактором скорочення рівня бідності населення й підвищення рівня його добробуту. Серед основних складових фінансової доступності виділено [11]:

- *фінансові продукти* – платежі, збереження, страхування, кредитування;
- *доступність* – цінова, фізична;
- *зручність* – якість фінансових послуг, захист прав споживачів;
- *канали розповсюдження* – точки доступу, фінансова інфраструктура та інститути. Зазначені складові об'єднуються в три параметри, а саме доступність, використання і якість.

Загальновідомим є той факт, що чим активніше населення приймає участь у розвитку фінансової системи та операціях на фінансовому ринку, тим вище рівень його добробуту та соціально-економічного розвитку країни. Підтвердження можливо знайти в рейтингу країн і територій за розміром валового національного доходу на душу населення, який складено Світовим банком (табл. 1).

Згідно з методологією Світового банку відповідно до показників національного доходу на душу населення виділяють типи країн з [11]:

- високим рівнем доходів від 12,616 дол. США і вище;
- середнім рівнем доходів від 1,036 до 12,615 дол. США;
- низьким рівнем доходів від 1,035 дол. США й нижче.

Україна в зазначеному рейтингу посіла 132 місце із 194 країн світу з рівнем національного доходу на душу населення 3370 дол. США, що є середнім показником за оцінками Світового банку. Однак даний показник майже у 22 рази є меншим порівняно з Люксембургом і в 3 рази з Болгарією.

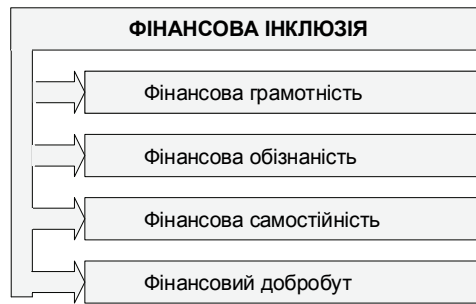

Рис. 1. Взаємозв'язок фінансової інклюзії з іншими фінансовими категоріями [складено авторами]

Таблиця 1 - Рейтинг країн і територій за розміром валового національного доходу на душу населення у 2021 р. [складено авторами на основі [11]]

Місце в рейтингу	Країна	Дохід, дол. США
6	Люксембург	73 910
9	Ірландія	64 000
10	Данія	63 950
13	Швеція	55 780
15	Нідерланди	53 100
16	Австрія	51 460
18	Фінляндія	50 010
19	Німеччина	48 580
20	Бельгія	48 030
26	Франція	42 450
29	Італія	34 530
34	Іспанія	30 390
36	Мальта	28 030
37	Кіпр	27 710
40	Словенія	25 940
41	Естонія	23 260
42	Нідерланди	23 200
46	Чехія	21 940
48	Греція	19 750
50	Словаччина	19 210
51	Литва	19 080
52	Латвія	17 740
57	Угорщина	16 500
60	Польща	15 350
62	Хорватія	14 980
67	Румунія	12 630
77	Болгарія	9 570

Як зазначалося вище фінансова грамотність є важливою передумовою розвитку фінансової інклюзії. Підвищення рівня фінансової грамотності сприяє ухваленню домогосподарствами відповідальних фінансових рішень, які зі свого боку дозволяють громадянам досягати фінансової стабільності, сприяючи тим самим забезпеченню фінансової автономії й безпеці територіальних громад і держави загалом. На рис. 2 наведений індекс фінансової грамотності в розрізі окремих країн ЄС та України.

Індекс фінансової грамотності, максимальне значення якого складає 21 бал, розраховується на основі таких складових, як ставлення до фінансових питань; фінансові знання та фінансова поведінка [13].

Як видно з рис. 2, найбільше значення індексу фінансової грамотності у 2020 р. зі значенням 14,7 і 14,4 мають такі країни ЄС, як Словенія, Австрія та Німеччина відповідно, найменші показники демонструють Болгарія – 12,3, Румунія – 11,2 та Італія – 11,1. Україна в зазначеному рейтингу займає однакову позицію з Болгарією, що складає 58 % від його максимального зна-

чення й за останні три роки показує тенденцію до зростання.

Рівень фінансової грамотності безпосередньо впливає на фінансову інклюзію завдяки опануванню населенням відповідними фінансовими навичками і знаннями з користування сучасними фінансовими інструментами і продуктами.

У звіті, що підготовлений Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) оцінювання рівня фінансової інклюзії відбувалося на основі аналізу декількох показників, основне місце серед яких посідає знання населенням щонайменше 5 фінансових продуктів (рис. 3) [13].

Як видно з рис. 3, найменш обізнаним у питаннях сучасних фінансових продуктів і можливостей їх використання є населення Естонії й Болгарії, де зазначений показник менше ніж в Україні. Показник обізнаності в нашій країні складає 79 % і вказує на існуючий потенціал для розвитку фінансової інклюзії в нашій державі.

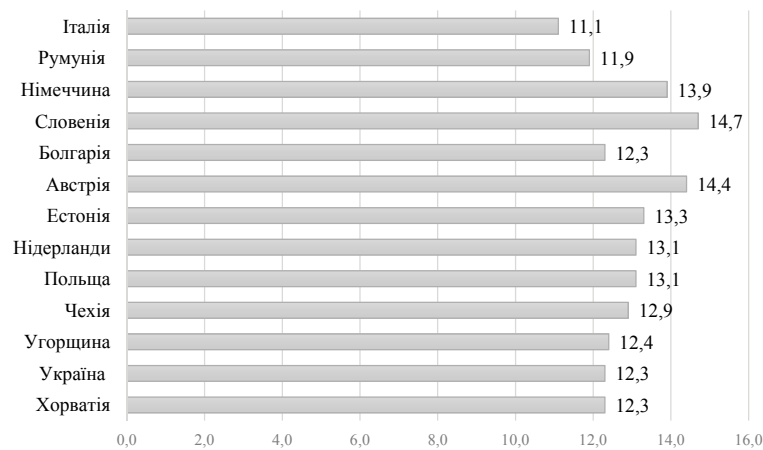

Рис. 2. Індекс фінансової грамотності окремих країн ЄС та України у 2020 р. [складено авторами на основі [13]]

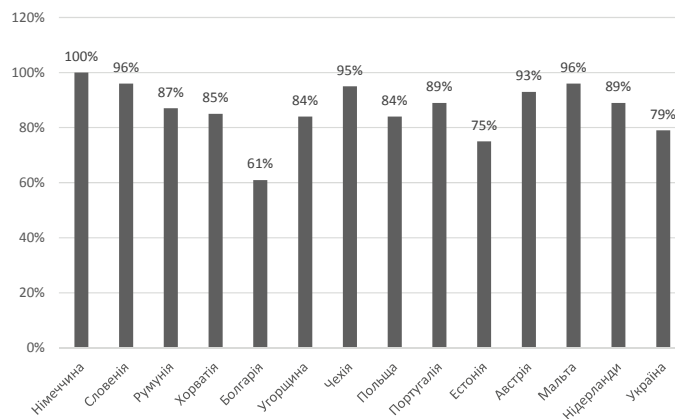

Рис. 3. Знання щонайменше п'яти фінансових продуктів [складено авторами на основі [13]]

На основі досвіду країн ЄС можна зробити висновки, що головними перешкодами на шляху розвитку фінансової інклюзії є значна частка населення, яке не користується фінансовими послугами; не використовує сучасні технології для здійснення безготівкових та електронних платежів, має обмежений доступ до інформаційної і фінансової інфраструктури тощо.

Для покращення ситуації у сфері доступності фінансових послуг необхідно забезпечити розвиток сучасних фінансових технологій та здійснити цифрову трансформацію фінансового сектора. На сьогодні в ЄС розроблено і прийнято низку стратегічних документів, зокрема Програма ЄС «Розвиток цифрової інфраструктури Європи» на 2021–2027 рр.; Європейська стратегія єдиного цифрового ринку; Цифрова Європа 2025 р.; Європейський кодекс електронних комунікацій; Цифровий компас до 2030 р.: європейський шлях до цифрового десятиліття та низку інших. Зазначені документи спрямовані насамперед на розвиток цифрового ринку, п'ятого покоління мобільних мереж 5G та збільшення їх пропускнувості; електронних комунікацій населення з фінансово-кредитними установами. Цифровізація й електронізація фінансового сектора забезпечить підвищення якості та диверсифікацію цифрових фінансових послуг, полегшить процес їх отримання на рівні населення та бізнес-структур. Водночас необхідно не забувати про можливі загрози кібератак і виділяти значну суму коштів на розвиток ринку кіберстрахування та посилення кіберзахисту

фінансової системи та її сфер і ланок [14–16].

ВИСНОВКИ

В умовах розвитку сучасних фінансових технологій та цифровізації фінансового сектора питання підвищення рівня фінансової інклюзії і фінансової грамотності населення набувають особливої актуальності не тільки у країнах ЄС, але й в Україні. Дієвими заходами в цьому напрямі є прийняті в ЄС стратегії, спрямовані на зростання рівня доступності населення до якісних, інноваційних фінансових продуктів, розвиток сучасних цифрових і фінансових технологій, спрямованих на задоволення потреб споживачів фінансових послуг. Фінансова інклюзія ґрунтується на таких складових, як доступність фінансових послуг, розуміння потреб споживачів таких послуг, створення умов для підвищення довіри населення до фінансової системи і фінансового ринку як однієї з її пріоритетних сфер, розвиток фінансових технологій та можливість їх використання населенням, яке проживає в місцях, де відсутня фінансова, цифрова та інформаційна інфраструктура. Забезпечити масштабування заходів, спрямованих на розвиток фінансової інклюзії, неможливо без підвищення рівня фінансової грамотності населення. Для цього необхідно, враховуючи європейський досвід, прийняти відповідну стратегію в Україні, забезпечити нормативно-правове регулювання її виконання, захист прав споживачів фінансових послуг і кіберзахист їх майнових прав, забезпечити розвиток відповідної інфраструктури та взаємодії держави та бізнес-структур у

напрямі ліквідації випадків ухилення від оподаткування, неофіційного працевлаштування. На рівні територіальних громад необхідно на постійній основі проводити заходи спрямовані на підвищення рівня фінансової грамотності і фінансової обізнаності населення, створювати умови для отримання формальної й неформальної фінансової освіти мешканців громад.

Практична реалізація запропонованих заходів буде сприяти підвищенню індексів фінансової грамотності

і фінансової інклюзії України в міжнародних рейтингах, зменшить випадки фінансового шахрайства. У зв'язку з цим напрямом подальших досліджень буде дослідження ефективності розроблених і прийнятих у країнах ЄС стратегій підвищення рівня фінансової грамотності й можливостей застосування їх основних положень під час розроблення національної стратегії зростання фінансової грамотності населення України.

Список використаних джерел

1. Фінансова інклюзія. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3961976
2. Апалькова В.В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій»*. 2015. Вип. 4. С. 9–18. URL: <https://mi-nu.dp.ua/index.php/MI/article/view/52/47>.
3. Захарченко Н.В. Фінансова інклюзія для підвищення добробуту населення та економічного зростання держави. *Фінанси України*. 2020. № 6. С. 105–116.
4. Barajas A., Beck T., Belhaj M., Naceur S. Financial Inclusion: What Have We Learned So Far? What Do We Have to Learn? IMF Working Paper. 2020. URL: <https://doi.org/10.5089/9781513553009.001>.
5. Demirgüç-Kunt A., Beck T.H.L., Honohan P. Finance for all? Policies and pitfalls in expanding access. (A World Bank policy research report). World Bank, 2008. URL: <https://doi.org/10.1596/1813-9450-8830>
6. Demirguc-Kunt A., Hu B., Klapper L. Financial Inclusion in the Europe and Central Asia Region: Recent Trends and a Research Agenda. *World Bank Policy Research Working Paper*. 2019. 8830. URL: <https://doi.org/10.1596/1813-9450-8830>
7. Дудинець Л.А., Верней О.С. Фінансова інклюзивність та її детермінанти. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 2. С. 8–13.
8. Шаповал Ю.І. Використання фінансових послуг населенням у світі та Україні. *Український соціум*. 2020. № 4(75). С. 34–56. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/34_56_No-475_2020_ukr.pdf
9. Фінансова грамотність. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=83136317.
10. Дубина М.В. Механізм розвитку ринку фінансових послуг на основі формування інституту довіри: теорія, методологія, практика : монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2018. 668 с.
11. The World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion>
12. Center for Financial Inclusion. URL: <https://www.centerforfinancialinclusion.org>
13. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4
14. Льчук В.П., Парубець О.М., Сугоняко Д.О. Інноваційні підходи до розвитку ринку кіберстрахування в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6295>
15. Парубець О.М. Напрями підвищення фінансової грамотності населення України в умовах невизначеності й ризику. *Advancing in research and education: The XII th International scientific and practical conference (La Rochelle, December 07–10, 2020)*. France, 2020. pp. 109–111.
16. Dubyna M., Zhavoronok A., Kudlaieva N., Lopashchuk I. Transformation of household credit behavior in the conditions of digitalization of the financial services market. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*. 2021. Vol. 14(1). pp. 97–102.

References

1. *National Bank of Ukraine*. Financial inclusion. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3961976 (in Ukrainian).
2. Apalkova V.V. The concept of digital economy development in the European Union and prospects of Ukraine. *Bulletin of Dnipropetrovsk University. Innovation management Series*. 2015. Issue 4. pp. 9–18. URL: <https://mi-nu.dp.ua/index.php/MI/article/view/52/47>. (in Ukrainian).
3. Zakharchenko N.V. Financial inclusion to improve the welfare of the population and economic growth of the state. *Finance of Ukraine*. 2020. № 6. pp. 105–116. (in Ukrainian).
4. Barajas A., Beck T., Belhaj M., Naceur S. Financial Inclusion: What Have We Learned So Far? What Do We Have to Learn? IMF Working Paper. 2020. URL: <https://doi.org/10.5089/9781513553009.001>.
5. Demirgüç-Kunt A., Beck T.H.L., Honohan P. Finance for all? Policies and pitfalls in expanding access. (A World Bank policy research report). World Bank, 2008. URL: <https://doi.org/10.1596/1813-9450-8830>
6. Demirguc-Kunt A., Hu B., Klapper L. Financial Inclusion in the Europe and Central Asia Region: Recent Trends and a Research Agenda. *World Bank Policy Research Working Paper*. 2019. 8830. URL: <https://doi.org/10.1596/1813-9450-8830>
7. Dudynets L.A., Vernei O.Ye. Financial inclusiveness and its determinants. *Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*. 2018. Issue 2. pp. 8–13. (in Ukrainian).
8. Shapoval Yu.I. Household usage of financial services around the world and Ukraine. *Ukrainian Society*. 2020. № 4(75). pp. 34–56. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/34_56_No-475_2020_ukr.pdf (in Ukrainian).
9. *National Bank of Ukraine*. Financial literacy. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=83136317 (in Ukrainian).
10. Dubyna M.V. *The mechanism of development of the market of financial services on the basis of formation of institute of trust: theory, methodology, practice*. Chernihiv, 2018. 668 p. (in Ukrainian).
11. The World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion>
12. Center for Financial Inclusion. URL: <https://www.centerforfinancialinclusion.org>

13. Financial literacy, financial inclusion and financial well-being in Ukraine in 2021. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4 (in Ukrainian).

14. Ilchuk V.P., Parubets O.M., Suhoniako D.O. Innovative approaches to the development of the cyber insurance market in Ukraine. *Efficient economy*. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6295> (in Ukrainian).

15. Parubets, O.M. Directions for improving the financial literacy of the population of Ukraine in conditions of uncertainty and risk. *Advancing in research and education: The XII th International scientific and practical conference* (La Rochelle, December 07–10, 2020). France, 2020. pp. 109–111. (in Ukrainian).

16. Dubyna M., Zhavoronok A., Kudlaieva N., Lopashchuk I. Transformation of household credit behavior in the conditions of digitalization of the financial services market. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*. 2021. Vol. 14(1). pp. 97–102.

Olena PARUBETS

Doctor of Economics, Professor, Chernihiv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5357-7581>

e-mail: olena.parubets@gmail.com

Iryna SADCHYKOVA

PhD in Economics, Associate Professor, Chernihiv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5144-1306>

e-mail: aspirant_chstu@ukr.net

Olha KALCHENKO

PhD in Economics, Associate Professor, Chernihiv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7120-9843>

e-mail: onkalchenko2014@gmail.com

Olena TARASENKO

PhD in Economics, Associate Professor, Chernihiv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0701-933X>

e-mail: prokopenkolena22@gmail.com

FINANCIAL INCLUSION AS AN INSTRUMENT OF ACCESSIBILITY TO FINANCIAL SERVICES FOR EU HOUSEHOLDS

Introduction. Taking into account the European integration intentions of Ukraine, the investigation of the experience of the European Union (EU) countries in the direction of ensuring financial inclusion of the population, especially the young people from whom the socio-economic development of these countries will depend in the future, is relevant.

The purpose of the article is to study the experience of the EU countries in the direction of increasing the level of financial inclusion as a key tool for the accessibility to the financial services of the population and justifying the possibilities of its application in Ukraine.

Results. The development of financial inclusion in the EU countries and the possibility of applying the best European experience in Ukraine taking into account the directions of its European integration are explored in the article. The essence of the financial inclusion is investigated and its main components are defined. Based on the analysis of financial literacy and financial inclusion indices, there have been drawn the conclusions regarding the problems and prospects for the development of financial inclusion in the EU and Ukraine.

Conclusion. In order to develop the financial inclusion, it is necessary to create the appropriate conditions for public access to financial, digital, information infrastructure; provide reliable protection against cyber attacks through the development of the cyber insurance market; develop public-private partnership in the financial sphere and establish appropriate strategies at the state and local levels.

Keywords: financial inclusion, financial literacy, financial services, accessibility, European experience, financial technologies, digitalization